

Dijital Yas Süreçleri ve Kolektif Hafıza İnşası: Kartalkaya Yangın Faciası*Digital Mourning Processes and Collective Memory Construction: The Kartalkaya Fire Tragedy***Esra Serdar Tekeli^{1*}**

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, Ankara, Türkiye.
 Assist. Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Communication, Public Relations and Publicity, Ankara, Türkiye.
<https://ror.org/05mskc574>, <https://orcid.org/0000-0003-2909-4832>, esra.serdar@hbv.edu.tr

* Sorumlu yazar | Corresponding author

**Araştırma Makalesi
Süreç**

Geliş Tarihi: 01.01.2026
 Kabul Tarihi: 07.02.2026
 Yayın Tarihi: 25.03.2026

Benzerlik

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal yazılımı ile taranmıştır.

Değerlendirme

Ön İnceleme: İç hakem (editörler).
 İçerik İnceleme: İki dış hakem/Çift taraflı körleme.

Telif Hakkı & Lisans

Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Etik Beyan

Bu çalışma, etik kurul izni gerektirmeyen nitelikte olup kullanılan veriler literatür taraması/yayınlanmış kaynaklar üzerinden elde edilmiştir. Çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. Esra Serdar Tekeli

Yapay Zekâ Kullanımı

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zekâ tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazar(lar) tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir. Esra Serdar Tekeli

Etik Bildirim

turkisharr@gmail.com

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman

Bu çalışmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Yayın

Published by Mehmet ŞAHİN Since 2016-
 Akdeniz University, Faculty of Theology,
 Antalya, 07058 Türkiye

Atıf

Serdar Tekeli, E. (2026). Dijital yas süreçleri ve kolektif hafıza inşası: kartalkaya yangın faciası. *Turkish Academic Research Review*, 11(1), 177-198.
<https://doi.org/10.30622/tarr.1852889>

Öz

Bu çalışma, 21 Ocak 2025'te meydana gelen ve toplumsal hafızada derin izler bırakan Kartalkaya yangın faciasının ardından X (eski adıyla Twitter) platformunda paylaşılan erken dönem dijital yas pratiklerini ve bu süreçte inşa edilen kolektif hafızayı kullanıcı yorumları üzerinden incelemektedir. Araştırmanın kapsamı, facianın meydana geldiği 21 Ocak tarihini takip eden yedi gün içinde yayımlanan ve ilgili etiketler (#) aracılığıyla toplanan tweetlerle sınırlandırılmıştır. Bu zaman kısıtlaması, dijital yasin en yoğun yaşandığı, duygusal ifadeler ve adalet taleplerini içereceği öngörülen kritik dönemi temsil etmek üzere seçilmiştir. Çalışma, dijital ortamın acı olaylar karşısında bir anma, tepki ve kolektif hafıza oluşturma alanı olarak nasıl işlev gördüğüne odaklanmaktadır. Araştırma sürecinde elde edilen veriler MAXQDA nitel veri analizi yazılımı kullanılarak, amaçlı örnekleme ile toplanan metinler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Oluşturulan kodlama şeması, öfke, taziye, şok gibi duygusal ifadeleri, hashtag kullanımı gibi dijital ritüelleri ve ihmal, adalet arayışı ile kurumsal sorumluluk gibi kolektif hafızayı şekillendiren ana çerçeveleri kapsamaktadır. Bu bağlamda araştırma, dijital platformların toplumsal acılar karşısında birer direniş ve anma mekânı olarak nasıl inşa edildiğini kuramsal bir çerçevede tartışmaktadır. Elde edilen bulgular, dijital platformların toplumsal yas süreçlerini hızlandırarak bireysel kederin kamusal bir anlatıya dönüşmesine olanak tanıyan hayati bir mecra haline geldiğini göstermektedir. Analizler sonucunda, kullanıcıların facianın nedenlerini bireysel hataların ötesinde, kurumsal bir sorumluluk ve sistematik bir ihmal olarak değerlendirdikleri, dolayısıyla dijital yasin ölenleri anma amacının yanı sıra tekrar eden sorumsuzluklara karşı eleştirel bir "karşı-hafıza" inşa etme çabası olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durum, dijital yasin, toplumsal değişim taleplerini içeren katılımcı ve demokratik bir kamusal alan yarattığını, bu yönüyle geleneksel yas pratiklerinden ayrıştığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler

iletişim çalışmaları, kartalkaya yangını, dijital yas, kolektif hafıza, tematik analiz

Öne Çıkanlar

- Dijital platformlar, toplumsal felaketler sonrasında bireysel yas ifadelerinin kolektif hafıza anlatılarına dönüşmesini sağlayan kamusal alanlar olarak işlev görmektedir.
- Kartalkaya yangın faciasına ilişkin X paylaşımları, dijital yasin duygusal bir tepki olarak öne çıkasında belirleyici olmuş, bununla birlikte eleştirel ve sorgulayıcı bir söylem alanı üretmiştir.
- Bulgular, dijital yas pratiklerinin başsağlığı, empati ve dayanışma gibi duygusal ritüeller ile adalet arayışı ve hesap sorma taleplerini bir arada barındırdığını ortaya koymaktadır.
- X'de ortaya konan söylemler, facianın bireysel kayıp anlatılarıyla birlikte toplumsal sorumluluk ve kurumsal eleştiri üzerinden kolektif hafıza inşası üretmektedir.
- Dijital ortamda oluşan bu söylem tarzı, toplumsal yasin kamusalallaşmasını ve aşağıdan yukarı gelişen çoğul hatırlatma sürecini yansıtmaktadır.

Research Article**History**

Received: 01.01.2026

Accepted: 07.02.2026

Date Published: 25.03.2026

Plagiarism Checks

This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Peer-Review

Single anonymized-One internal (Editorial Board).
Double anonymized-Two external.

Copyright & License

Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Ethical Statement

This study does not require ethical committee approval, and the data used were obtained from literature reviews/published sources. It is hereby declared that scientific and ethical principles were adhered to during the preparation of this study and that all studies used are cited in the references. Esra Serdar Tekeli

Use of Artificial Intelligence

No artificial intelligence-based tools or applications were used in the preparation of this study. All content of the study was produced by the author(s) in accordance with scientific research methods and academic ethical principles. Esra Serdar Tekeli

Complaints

turkisharr@gmail.com

Conflicts of Interest

The author(s) has no conflict of interest to declare.

Grant Support

The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Published

Published by Mehmet ŞAHİN Since 2016-Akdeniz University, Faculty of Theology, Antalya, 07058 Türkiye

Cite as

Serdar Tekeli, E. (2026). Digital mourning processes and collective memory construction: the kartalkaya fire tragedy. *Turkish Academic Research Review*, 11(1), 177-198.
<https://doi.org/10.30622/tarr.1852889>

Abstract

This study examines the early-stage digital mourning practices and the construction of collective memory on X (formerly Twitter) following the Kartalkaya fire tragedy of January 21, 2025. The research focuses on the seven-day period immediately following the disaster, capturing the critical window where digital grieving, emotional expression, and demands for justice are most intense. Utilizing MAXQDA qualitative analysis software, the study employs purposive sampling to analyze user-generated content and establish a thematic coding scheme. This scheme encompasses emotional manifestations (anger, condolence, shock), digital rituals (hashtag usage), and the dominant frames shaping collective memory, such as negligence, institutional responsibility, and the quest for justice. The findings reveal that digital platforms function as vital conduits that accelerate social mourning, transforming individual grief into a robust public narrative. The analysis demonstrates that users perceive the disaster through the lens of systemic negligence and institutional failure rather than isolated individual errors. Consequently, digital mourning on X serves not only as a commemorative act but as a deliberate effort to construct a critical "counter-memory" against recurring institutional irresponsibility. This study concludes that digital mourning facilitates a participatory and democratic public sphere that integrates demands for social change, thereby fundamentally diverging from traditional, passive mourning practices.

Keywords

communication studies, kartalkaya fire, digital mourning, collective memory, thematic analyses

Highlights

- Digital platforms function as public spheres that enable the expression of individual grief following social disasters to transform into narratives of collective memory.
- X posts concerning the Kartalkaya fire disaster were decisive in foregrounding digital mourning as an emotional response, while simultaneously generating a critical and questioning discourse space.
- The findings reveal that digital mourning practices encompass a combination of emotional rituals such as condolences, empathy, and solidarity, along with demands for justice and accountability.
- The discourses put forth on Twitter construct collective memory through narratives of individual loss from the tragedy, combined with themes of social responsibility and institutional criticism.
- This style of discourse emerging in the digital environment reflects the publicization of social mourning and a bottom-up, pluralistic process of remembrance.

Giriş

Günümüzde ölüm ve yas, sosyal ağlar aracılığıyla özel alandan gündelik hayatın merkezine taşınarak salt biyolojik bir son olmaktan çıkmış, toplumsal ritüeller, kolektif hafıza ve sosyal tepkilerle yeniden üretilen, dinamik bir sürece dönüşmüştür. Bu durum ölüm olgusunun sosyolojik doğası gereği dikkat çekicidir. Ölüm, geleneksel toplumlarda hem bireysel mahremiyet taşıyan hem de kolektif olarak anımlandırılan ve paylaşılan bir olgudur. Ölümün son derece karmaşık bir olgu olması, algılamaların da sosyal tepkilere, ritüellere, bireylere, zamana ve mekâna göre değişmesine neden olmaktadır (Burcu ve Akalın, 2008, s. 30). Dijital çağ, yüzyıllardır bireysel ve kolektif açıdan anlamlı olan bu olgunun, sınırlarını aşan yeni bir uygulama pratiğine dönüşmesine yol açmıştır.

Bu yeni pratikler, ölüm çalışmalarının temel kabullerini de sorgulanır hale getirmiştir. Nitekim Walter (2015), dijital mecraların ölüm, cenaze, yas ve anma ile ilgili uygulamaları üzerindeki etkisini incelediği çalışmada, çevrimiçi anma kültürünün, yası endüstrileşme öncesi toplulukların yas tutma biçimlerine benzer şekilde yeniden toplumsallaştırdığını öne sürmektedir. Sosyal medya aracılığıyla ölümün ve yasin gündelik hayata geri getirilmesi, mahremiyeti azaltması ve yastaki topluluk ilişkilerini yeniden kurması söz konusudur (Walter vd., 2011). Bu bağlamda, sosyal medya platformları, kayıp sonrası yaşanan kolektif kederin anlık ve küresel ölçekte paylaşılmasına imkân tanıyarak, ölüm olgusunun toplumsal dönüşümünü ve kolektif hafıza inşasının dinamiklerini temelden etkilemiştir.

Tüm bu gelişmelerin merkezinde, insanlığın varoluşundan bu yana değişmeyen tek şey olan “iletişim kurma ihtiyacı” yer almaktadır. Ancak bu ihtiyaç sürerken iletişim yöntemleri geçen sürede baş döndürücü bir hızla değişmiş ve çeşitlenmiştir. Aslında dönüşüme giren iletişim değil, iletişim ortamlarıdır. Bilgisayar teknolojilerinin doğuşu ve internetin 1990’lı yıllarda küresel bir paylaşım ağı haline gelmesiyle Castells’in (2013) ifade ettiği “ağ toplumu” gerçeği ortaya çıkmıştır. Özellikle X (eski adıyla Twitter)¹ gibi gerçek zamanlı sosyal ağ siteleri, kriz ve travma anlarında ya da toplumsal sorunların ivmelendiği dönemlerde bilgi akışının merkezi haline gelmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere bu platformlar, bireylerin mutlu anlarının yanı sıra yas ve matem gibi zorlu duygularını da deneyimleyerek sundukları bir sosyal sahne görevi görmektedir. Bu özellikler, Kartalkaya yangın faciası gibi toplumsal travmalarda anlık duygu paylaşımı ve kolektif hafızanın inşasının en hızlı şekilde gerçekleşmesine olanak tanıyan temel unsurlardır.

Bu çerçeveden hareketle bu çalışma, Kartalkaya yangın faciası özelinde modern iletişim ağlarının kriz, yas ve kolektif hafıza inşası süreçlerindeki rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla, Kartalkaya yangın faciasını örnek olay olarak seçen çalışma, derin bir toplumsal etki bırakan bu olay sonrası X platformundaki kullanıcı paylaşımlarına odaklanmaktadır. Bu odağın seçilmesinin temel nedeni ise, X’in kriz anlarında bilginin, duygunun ve kolektif tepkinin en hızlı ve geniş çaplı yayıldığı gerçek zamanlı bir kamusal alan sunmasıdır. Bu bağlamda analizin yapıldığı zaman dilimi facianın meydana gelişinden sonraki yedi günlük süreci (22-29 Ocak) kapsamaktadır. Seçilen bu zaman hem en yüksek bilgi, duygu dolaşımı ve akışının yaşandığı, hem de Assmann’ın (1995) teorik çerçevesini çizdiği iletişimsel belleğin anlık ve yoğun duygusal tepkilerle hızla oluştuğu dönem olması açısından önemlidir. X’de paylaşılan anma mesajları, tepkiler ve anlatılar olayın sanal ortamda nasıl anımlandırıldığına, paylaşıldığına ve toplumsal bir yasa dönüştüğüne dair veri sağlamaktadır. Bu çerçevede belirtilen sürede toplanan veriler,

¹ Platform 2023 yılında X adını almıştır. Bu çalışmada da güncel ismi kullanılmaktadır.

#kartalkayayanginfaciasi, #kartalkayafacia, #kartalkaya etiketleri aracılığıyla toplanmış ve ulaşılan 6000 tweet veri setini oluşturmuştur. Tekrar eden paylaşımlar, konu dışı içerikler ve bot hesaplar ayıklandıktan sonra nihai analiz seti 4425 olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, Kartalkaya yangın faciası üzerinden dijital yasın kişisel bir keder ifadesi olarak paylaşıldığını ancak aynı zamanda eleştirel bir karşı hafızanın ve aktif talep mekanizmasının inşasında oynadığı merkezî rolü ortaya koymaktadır.

Çalışma, dijital yas ve kolektif hafıza süreçlerini Türkiye örneğinde geniş yankı uyandıran önemli bir toplumsal travma örneği üzerinden incelemektedir. Bu sayede anıtsal ve merkezî hafıza yapılarına karşı gelişen dinamik ve katılımcı dijital bellek pratiklerinin, sosyo-kültürel dinamiklere özgü yas biçimlerini de ortaya koyması bakımından literatüre önemli bir katkı sunmaktadır. Daha da önemlisi çalışma, dijital ortamdaki yas söylemleri üzerinden geçmiş kayıpları ve gelecekteki güvenliğe ve adalete yönelik talepleri kaydederek yarının kolektif hafızasının temellerini nasıl attığını göstermektedir.

1. Dijital Yas ve Bireysel Kederin Kamusallaşması

Dijital yas, bireylerin kendilerini ifade etme, merhumu anma ve onlarla olan bağları sürdürme pratiklerinin sosyal medya gibi çevrimiçi platformlar aracılığıyla gerçekleştiği yeni bir toplumsal olgudur (Carroll ve Landry, 2010; Riaz ve Mustafa, 2025). Bu olgunun ortaya çıkışı, teknolojik yeniliklerle hız kazanmış olup modern toplumun ölüm, yas ve anma ritüellerine dair temel yaklaşımlarının tarihsel ve sosyolojik olarak kaçınılmaz bir dönüşümünü yansıtmaktadır. Keder genellikle içsel bir duygusal tepki olarak tanımlanırken yas, bu kederin kamusal alandaki dışa vurumu, ritüelleşmiş anlatısı ve toplumsal olarak paylaşılan deneyimleri ifade etmektedir (Ariés, 1974; Walter, 1999). Bir başka deyişle yas keder “hissedilen”, yas ise “sergilenen” bir olgudur. Bireylerin yoğun içsel kederleri, dijital platformların sunduğu teknolojik dolayım sayesinde anında kitlesel bir şekilde kamusal yasa dönüşmekte, böylece bireysel deneyim hızla kolektif bir anlatı haline gelmektedir. Çevrimiçi anma kültürü alanındaki araştırmalar, son yıllarda bireysel ve klinik yaklaşımlardan uzaklaşarak dijital mecraların da etkisi ile daha disiplinler arası ve toplumsal bir yapıya bürünmüştür (Chritensen ve Gotved, 2015).

Bu evrim, Davoudi’nin (2023) yaptığı kapsamlı literatür taramasıyla çarpıcı bir şekilde ortaya konmaktadır. Davoudi, sadece Facebook’ta bile her gün yaklaşık 8000 kullanıcının hayatını kaybettiğini ve bu kişilerin platformda fotoğraflar, paylaşımlar ve mesajlar olmak üzere dijital kalıntılar bıraktıklarını belirtmektedir. Bu kalıntılar, sosyal medya platformlarını anıtlarına ve yas tutanlar için kolektif keder alanlarına dönüştürmektedir. Söz konusu veriler, sosyal medya platformlarının bireylerin ve toplulukların yas süreçlerini (keder çalışmasını) destekleyen işlevsel yapılar sunduğunu ve bu dönüşümün artık yadsınamaz küresel boyut kazandığını göstermektedir. Modern dönemde ölüm, 18. yüzyıldan itibaren “tıbbileşme” ve “kurumsallaşma” gibi etkilerle evlerden hastanelere ve bakımevlerine taşınmıştır (Ariés, 1974). Bu dönüşüm, ölümü toplumsal hayatın merkezinden uzaklaştırarak profesyonellerin denetimine bırakılan özel ve hatta gizlenmesi gereken bir olgu haline getirmiştir. Giddens’in (1991) “ölümün sekestrasyonu” (göz önünden uzaklaştırılması) olarak tanımladığı bu modern pratik, kederi kamusal alandan soyutlamış ve yası yalnızca dar bir aile çerçevesine hapsederek bireyselleştirmiştir. Ölümün profesyonel kurumların duvarları arkasında sessizleştiği modern yapı, yas tutan bireyi toplumsal destek ağlarından koparmış ve ölümü sosyal bir olaydan ziyade biyolojik bir başarısızlık olarak kurgulamıştır. Dijital yasın bu çağda görünür olmasının ardında yatan temel neden, yukarıda ifade edilen modern ölüm deneyimlerinin ölümü ve kederi özel bir alana hapsedmesi ve bu durumun post-modern dönemde sorgulanmasıdır. Geleneksel yas yaklaşımlarının temelini oluşturan ve klinik gelenekte sıkça referans gösterilen ana metinlerden biri, Kübler Ross’un (1969)

çalışmasındaki “beş aşamalı inkâr” modelidir. Bu yaklaşım, yasin belirli aşamalardan geçerek nihayetinde sonlanmaya ve ölen kişiyi geride bırakmaya odaklanması gerektiğini öne sürmektedir. Oysa yeni dönem yas anlayışı, bu tezin tam tersini ileri sürerek bağın devamlılığını belirtmektedir. Walter (2014) bu değişimi post-modern ölüm yaklaşımıyla açıklamaktadır:

Ölüm, cenaze, yas tutma ve ölümden sonraki hayata dair inançların sürekli geliştiğini ve kendimizi bugün ölmeye dair yeni hazırlıkların, yeni türden cenazelerin, yasla başa çıkmanın yeni yollarının ve ölümler hakkında konuşmanın yeni yollarının geliştirilmesi gereken (ve gerçekten de gelişmekte olan) yeni durumlar içinde bulunduğumuzu savundum.

Bu ifade ile Walter, ölüm ve sonrasına dair inançlarımızın sabit kalmadığı gibi yas ve kederi yaşamının da geleneksel kalıpların ötesine geçerek yeni yollarla ifade edildiğini belirtmektedir. Walter’a göre (1996) geleneksel yas yaklaşımının temeli, klinik gelenekte yer alan klasik metinlerin seçici bir okumasına dayanmaktadır. Bu gelenek; yasin amacını, bireyin merhumu büyük ölçüde geride bırakması ve yeni bağlar kurması, sürecini ise duyguların çalışılıp çözümlenmesi olarak tanımlamıştır. Ancak Walter, bu klasik metinlerin daha karmaşık olduğunu da göstermektedir. Walter’ın aktarımıyla Bowlby (1979) yas tutanların yarısından fazlasının ölen eşleriyle güçlü bir süregiden varlık hissini koruduğunu ve bunun sağlıklı bir yas biçimi olabileceğini belirtmiştir (Walter, 1996, s. 8-10).

Dolayısıyla sosyal medya aracılığıyla yasin kamusallaşması ve gündelik hayata geri getirilmesi, modern ölüm pratiklerinin temelden sorgulanmasına yol açmaktadır. Bu bir değişimdir ve bu değişimin merkezinde yasin özel alandan kamusal alana taşınması yer almaktadır. Brubaker vd. (2013, s. 152) bu durumu sosyal ağ sitelerinin kamusal yası zaman, mekân ve sosyal olarak genişleten yeni alanlar haline gelmesi olarak tanımlar. Ayrıca bu çevrimiçi pratikleri geleneksel yas ritüellerinin bozulması olarak görmek yerine, yasin gerçekleştiği yeni sahalar, bir başka deyişle post-modern yas pratikleri olarak değerlendirmektedirler.

Literatürde sıklıkla dile getirilen post-modern yasin temel mekanizması, süregiden bağlar teorisine dayanmaktadır. Yasin tanımlanması için ölenle olan ilişkinin tamamen kesilmesi gerektiğini savunan geleneksel yaklaşımların tersine bu teori, yas tutan bireyin ölen kişiyle olan ilişkiyi farklı biçimlerde sürdürmesinin sağlıklı ve normal bir süreç olduğunu öne sürmektedir (Klass vd., 1996). Sosyal medya platformları da bu bağları sürdürmek için somut alan sağlamaktadır ve bu teori, sosyal medya platformlarının yoğun yas alanları haline gelme sürecini anlamak için temel çerçeve sunmaktadır. Dolayısıyla sosyal medya platformları yas tutma ve anma pratiklerini kökten değiştirmiş ve ölüm gündelik pratiklerimizin bir parçası haline getirilerek kamusallaşmıştır (Christensen ve Gotved, 2015; Klass vd., 1996).

Christensen ve Gotved (2015, s. 2-4), dijital anma kültürünün süregiden bağları iki temel mekanizma üzerinden inşa ettiğini belirtmektedir: Fiziksel ölümün ve ölümlle ilgili olayların çevrimiçi ortama taşınarak medyatikleşmesi, farklı medya formatlarından alınan içeriklerin çevrimiçi anlatılarda bir araya getirilerek ölen birey/bireyler için kalıcı bir çevrim içi varlığın yaratılması. Ayrıca çevrimiçi ortamlar, geleneksel toplumsal normlar içerisinde meşruiyeti reddedilen keder biçimlerinin ifade edilmesi için cazip bir alan sunmaktadır. Kullanıcılar; hızlı iyileşme beklentisi veya yargılanma riskini aşarak bu mecralarda destek ve anlayış bulabilmekte ve benzer deneyimlere sahip kişilerle bir araya gelebilmektedir. Söz konusu dönüşüm, bireysellik ile kamusalılık arasındaki sınırın yeniden çizilmesi anlamı taşırken; Deuze’nin (2007, s. 242) tabiriyle “medya yaşamı” ontolojisi içinde gerçekleşmektedir. Bu perspektifle medya, artık gündelik hayatın ayrılmaz bir parçasıdır ve aynı zamanda Cottle’in

(2006) kavramsallaştırdığı “medyatikleşmiş ritüel” alanı yaratmaktadır. Dolayısıyla sosyal medya, kolektif ritüeli haber vermekle kalmaz; bizzat icra edilen performans alanına dönüşür. Bu yeni alanda internetin anonimliği yabancılar arasında beklenmedik bir yakınlık kurulmasına olanak tanırken; kişisel biyografilerin hiç tanınmayan kişilerle dahi paylaşılabilir hale gelmesini sağlamaktadır. Bu durum aynı zamanda, bireylerin yakın sosyal çevrelerinde kederlerini birer yük gibi yansıtmaktan kaçınarak yabancılara açılmayı tercih etme eğiliminde olduklarını da göstermektedir. Gibson’ın çalışmasındaki bulgulara da keder, karşılıklı duygusal değişim ritüeli yaratarak yol gösteren bilgi kaynağına dönüşmektedir (Gibson, 2015, s. 5-7).

Akınyemi ve Hassett’in (2023) belirttiği üzere, bireyin ölen kişi hakkında paylaşım yapma gibi bireysel bağlantı kurma biçimleri, diğer kullanıcıların bu paylaşımlara tanıklık etmesi ve yanıt vermesiyle kolektif tarafından da desteklenmektedir. Bu süreç, ölen kişi/kişilerin dijital bir kimliğe bürünmesini ve bu kimliğin yaşayanlar tarafından sürekli olarak yeniden üretilmesini sağlamaktadır. Bu sayede kişi/kişiler hala oradaymış gibi algılanmakta ve kolektif anımsama eylemi ortaya çıkmaktadır. Daha önce de belirtilen Walter’ın post-modern ölüm yaklaşımında da özel duygular kamusal alanda öne çıkmakta ve ölen kişiyle bireyin kendi ilişkisini kurması ayrıcalıklı hale gelmektedir. Kartalkaya faciasında olduğu gibi bu eylemler, kişisel kederleri kamusal bir görünüme dönüştürerek sosyal ağlar vasıtasıyla anmanın ötesinde kolektif duygusal tepkileri hızla yayan mekanizmalar üretmektedir. Bu hız ve anlık dışavurum, dijital yas kültürünün en belirgin özelliklerindendir. Gibson’ın (2015) genç yetişkinlerin Youtube vlogları üzerine yaptığı çalışma, kederin yaşanma süresinin ve zamanlamasının dönüştüğünü gösteren güçlü kanıtlar sunmaktadır. Çalışmada, kederin paylaşımının ve yabancılardan destek alma arayışının kayıp yaşandıktan sonra aynı gün içinde başladığı belirtilmektedir. Bu durum sosyal medyanın, keder ve yasla ilgili paylaşımlar ve deneyimler açısından birincil sosyal alan olduğunu da göstermektedir (Gibson, 2015, s. 7).

Dijital yasın kamusallaşma mekanizmalarını inceleyen ve metodolojik bir çerçeve sunan Rajan ve Sarkar’ın (2018) Hintli aktör Om Puri’nin ölümü üzerine yaptıkları çalışma da bu dönüşümü desteklemektedir. Çalışma, ünlü ölümü vakası üzerinden para-sosyal ilişki ve sanal yas kavramlarını incelese de kamusal bir kaybın kolektif tepkisinin sosyal medya platformlarında nasıl tezahür ettiğini göstermesi açısından önemlidir. Rajan ve Sarkar (2018), X’in meşru bir yas tutma alanı yarattığını ve bu kolektif yasın geleneksel ağıt pratiklerini yedi ana kategori altında dijital alana taşıdığını tespit etmektedir. Bu durum, kederin kaçınılmaz olarak kamusal bir performansa dönüştüğünü göstermektedir (Walter, 1999). Bu eksende Adriaansen ve Smit’in (2025) kolektif benliğin demokratikleştiği yönündeki argümanı desteklenmekte, yani keder anlatısı geleneksel editörler ve kurumlar yerine sıradan kullanıcılar tarafından inşa edilmektedir. Bu noktada, keder anlatısını inşa eden sıradan kullanıcının dijital platformlardaki varlığı, fiziksel ölümün ötesine geçen yeni bir ontolojik boyut kazanmaktadır. Kişinin fiziksel ölümüyle birlikte çevrimdışı kimliğin sona ermesine rağmen, dijital kimliğin ve geride kalan dijital kalıntıların platformlarda kalıcı hale gelmesi söz konusudur. Bu kalıcılık, ölen kişinin anısının yaşayanlar tarafından sürekli olarak yeniden üretilmesine ve yönetilmesine imkân tanıyarak herhangi bir olayın toplumsal anlatının bir parçası olarak nasıl kurgulandığı sorusunu gündeme getirmektedir (Brubaker vd., 2013; Walter, 1996)

Batı literatüründe çerçevelenen bu dönüşüm, Türkiye örneğinde dijital mecraların taziye ve anma ritüellerinin ana mekânı haline gelmesiyle karşılık bulmaktadır. Kına (2021:136), dijital mecraların bir iletişim aracı olmasının yanı sıra, yasın ve belleğin yeniden yapılandığı kamusal mekânlar olduğunu vurgulamaktadır. Yazara göre, geleneksel medya faaliyetlerinden farklı olarak sosyal ağlardaki “katılımcılık” ve “kullanıcı türevli içerikler” bireylerin travmatik deneyimlerini toplumsal anlatılara dönüştürmelerine imkân tanımaktadır. Bu anlamda

Türkiye’deki dijital yas pratikleri, yabancı literatürdeki “yasın profesyonelleşmesi” olgusuna bir yanıt niteliğindedir. Kına’nın da belirttiği gibi, geçmişin izlerinin dijital araçlarla sabitlenmesi, yasın sadece bireysel bir keder süreci olmaktan çıkıp kolektif bir kimlik kazanmasına ve travmatik olanın toplumsal anlatı içerisinde erimesine hizmet etmektedir (2021:138). Dolayısıyla Türkiye’deki dijital yas ortamları, modernizmin özel alana hapsettiği ölümü, kolektif zekâ ve dijital ayak izleri aracılığıyla yeniden kamusal alana taşımaktadır.

Özdoğan (2025) ise, sosyal medyanın Türkiye’deki geleneksel vefat ilâmı pratiklerini (sela, telefon trafiği vb.) dönüştürerek Facebook gibi platformları “sanal bir mezarlık ve yas mekânına” çevirdiğini belirtmektedir. Buna göre dijitalleşme, ölüm haberlerinin geniş kitlelere duyurulmasını sağlarken mesafelerden bağımsız olarak kolektif taziye ve anma imkânı sunarak yasın kamusallaşmasına aracılık etmektedir (2025:44). Özellikle Kartalkaya faciası gibi toplumsal travmalarda gözlenen dijital refleksi, Özdoğan’ın (2025) vurguladığı “uzatılmış sanal taziye” ve “dijital antlaşma” pratikleriyle örtüşmektedir. Dolayısıyla dijital yas, Türkiye’de hem dinsel referansları hem de modernizmin sessizleştirdiği ölüm olgusunun sosyal medya aracılığıyla yeniden görünür kılındığı hibrit bir alanı oluşturmaktadır. Türkiye örneğinde dijital yas üzerine yapılan bu güncel çalışmalar, genellikle bireysel/ailevi kederin dijital mecralara taşınmasına veya kurgusal anlatılara odaklanmaktadır. Ancak bu çalışmanın mevcut literatürden farkı ve özgün değeri, dijital yası bireysel bir ritüel dönüşümünden ziyade Kartalkaya yangın faciası gibi büyük bir toplumsal travma üzerinden gelişen kolektif ve politik hafıza inşası olarak ele almasıdır. Türkiye’nin kültürel yapısında yas; şehitlik, ihmal ve kamu vicdanı gibi kavramlarla iç içe geçmekte, bu durum dijital alanda yası bir üzüntü beyanı olmaktan çıkarıp toplumsal adaletin sorgulandığı bir alana dönüştürmektedir. Dolayısıyla bu araştırma, yerel literatürdeki yas çalışmalarını toplumsal travma ve politik sorumluluk eksenine taşıyarak genişletmeyi amaçlamaktadır.

Tüm bu açıklamalar, Kartalkaya yangın faciası gibi tanınmayan kurbanların yer aldığı büyük toplumsal travma anlarında, sosyal ağların bireysel kederi anlık bir kolektif söyleme dönüştürerek yası geleneksel normlardan nasıl ayırdığını anlamak için önemli argümanlar sunmaktadır. Bu dinamikler, araştırmayı dijital medyanın temel etkisi olan kolektif hafıza kavramının derinlemesine incelenmesine yönlendirmektedir. Zira dijital çağda yas, bireysel bir deneyim olmaktan çıkıp; toplumsal belleğin inşasında aktif rol oynayan kamusal bir performansa dönüşmektedir. Riaz ve Mustafa’nın (2025) da özetlediği gibi, dijital çağdaki bu yeni yas pratiklerinin temelinde çevrimiçi anılaşma, süregiden bağların yeniden kurulması ve kolektif yas tutma eylemi yer almaktadır.

2. Kolektif Hafıza ve Dijital Belleğin İnşası

Dijital medya ortamları anlık iletişim için tasarlandıkları günden bu yana hızla gelişerek; bu işlevlerinin yanı sıra sosyal, politik ve kültürel hayatı şekillendiren bir yapıya evrilmiştir. Bu platformlar, kullanıcıların ürettiği içerikler aracılığıyla bireysel deneyimlerin kamusal alanda görünür kılınmasına olanak tanımaktadır. Bu yönüyle dijital medya ortamları, dijital bellek süreçlerinin taşıyıcısı ve üreticisi konumunda yer almaktadır. Dijk (2007) da sosyal medya platformlarını, bir iletişim aracı olarak kişisel ve kolektif belleği şekillendiren ve depolayan arşivler olarak tanımlamaktadır. Dijital belleğin bu niteliği, hatırlamanın geçmişe dönük bir faaliyet olmasını ön plana çıkardığı gibi, olayların yaşandığı anda ve hemen sonrasında kurulan işlevsel bir süreç haline gelmesini de mümkün kılmaktadır. Dijital medyanın bellek üzerindeki bu dönüştürücü gücü, dinamik ve eş zamanlı bir inşâ sürecine tekabül etmektedir. Nitekim toplumsal hafızanın yeniden inşasında en önemli unsur iletişimdir (Halbwachs, 2017, s. 48).

Bu dinamik inşâ süreci, kolektif hafıza kuramının temel argümanlarıyla kesişmektedir. Kolektif hafıza, bireylerin geçmişi ortak bir şekilde hatırlama, yorumlama ve paylaşma sürecidir. Halbwachs (2017) tarafından ortaya

atılan bu kavram, hafızanın sosyal çevreler (aile, din, ulus) içinde inşa edildiğini öne sürmektedir. Bu anlamıyla kolektif hafıza, bireyin iletişim kuran sosyal bir canlı olmasıyla açıklanabilir, zira sosyalleşme süreciyle ortaya çıkar (Assmann, 2001, s. 40). Bu canlı hafıza; donuk ve nesnel bir yapı sunan resmî tarih yazımının aksine, sosyal grupların bugünkü ihtiyaçlarına göre yeniden kurgulanan bir yapıdır (Halbwachs 2017). Dijital çağda ise bu sosyal çerçeveler, sosyal medya platformları ve çevrimiçi topluluklar aracılığıyla şekillenmektedir.

Dijital bellek literatürü, dijital medya platformlarının bireysel anıları kolektif anılara dönüştürme kapasitesine özellikle vurgu yapmaktadır (Adriaansen ve Smit, 2025; Assmann, 2001). Dijk (2007), dijital ortamda üretilen kişisel anlatıların, paylaşım ve etkileşim yoluyla bireysel hafızanın sınırlarını aşarak kolektif bir boyut kazandığını belirtmektedir. Bu süreçte bellek; verilerin depolandığı, yeniden yorumlanan, güncellenen, toplumsal anlamlar yüklenen bir yapı haline gelmektedir. Ayrıca teknolojik belirleyicilerle de şekillenen dijital belleğin aktif inşası, algoritmik kürasyon ve sürekli dolaşım yoluyla hafızayı toplulukların tekelinden çıkarmaktadır (Adriaansen ve Smit, 2025, s. 3).

Kolektif hafıza kuramına göre bellek, bireysel zihinde sabitlenen durağan bir olgu değildir; toplumsal etkileşimler ve sembolik pratikler aracılığıyla oluşmaktadır (Assmann, 2001, 1995). Dijital medya ortamları bu süreci hızlandırmaktadır. Özellikle kriz, afet ve toplumsal travma durumlarında bireyler duygusal tepkilerini bu platformlar yoluyla paylaşmakta ve olaylar bireysel bir gözle anlamlandırılıp yorumlanmaktadır. Bu noktada Hoskins (2011), dijital medya ile birlikte hafızanın bağlantılı bir nitelik kazandığını, kurumsal ve merkezî bellek yapılarının yerini aşağıdan yukarı, dağınık ve katılımcı hafıza biçimlerine bıraktığını ifade etmektedir. Bu perspektifle dijital bellek, bireysel paylaşımlar aracılığıyla şekillenen çoğulcu hafıza alanı sunmaktadır. Kartalkaya yangın faciası sonrasında X platformunda paylaşılan içerikler, dijital bellek ile kolektif hafıza arasındaki bu etkileşimin güncel ve somut yansımasıdır. Çalışma verilerinin, facianın hemen ardından oluşan yüksek duygusal yoğunluk dönemini kapsayacak şekilde sınırlandırılması, dijital bellek inşasının olayla eş zamanlı olarak nasıl gerçekleştiğini incelemeye olanak tanımaktadır. Bu kritik zaman diliminde paylaşılan tweetler, geçmişin anımsanmasından ziyade, yaşanan trajedinin duygusal, ahlakî ve toplumsal anlamlarının anlık olarak kurulmasına hizmet etmektedir. Nihayetinde bu anlık dışavurumlar, dijital ortamda kalıcı izler bırakarak, facianın gelecekte nasıl hatırlanacağına dair kolektif hafıza çerçevesinin temellerini oluşturmaktadır.

Bu yönüyle dijital bellek, geçmişî saklayan bir arşiv olduğu kadar geleceğe yönelik hatırlatma işlevi de görmektedir. Dijital medya platformlarında üretilen yas, eleştiri ve adalet söylemleri, facianın bireysel kayıp anlatılarının toplumsal sorumluluk, kurumsal eleştiri ve kolektif duyarlılık ekseninde yeniden anlamlandırılmasını sağlamaktadır.

3. Araştırmanın Yöntemi, Verilerin Analizi

Araştırmanın bu bölümü, Kartalkaya yangın faciasının dijital ortamdaki yansımalarını incelemek amacıyla araştırmanın yöntemini, veri toplama sürecini ve analizlerini detaylıca açıklamaktadır. Çalışma kapsamında Kartalkaya yangın faciası gibi önemli bir toplumsal olay üzerinden dijital yas pratiklerinin ve toplumsal hafıza inşasının nasıl şekillendiği, X platformunda kamusal olarak erişilebilir tweetler incelenerek ele alınmıştır. Çalışmanın verileri olan Kartalkaya faciası ile ilgili X paylaşımları, doküman analizi ve tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. X’de kullanıcılar tarafından faciaya ilişkin paylaşılan tweetler kolektif duygu, değerlendirme ve hafıza pratiklerini yansıtan dijital dokümanlar olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda, araştırmada kullanılan yöntemlerden ilki doküman analizidir. Doküman analizi, hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı

materyallerin analizini kapsamaktadır. Tek başına bir araştırma yöntemi olabildiği gibi diğer nitel yöntemlerle birlikte kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 189). Bir diğer yöntem olan tematik analiz ise, bir veri kümesindeki anlam kalıplarını (temaları) sistematik olarak tanımlamak, organize etmek ve bunlara dair iç görüş sunmak için kullanılan yöntemdir (Braun ve Clarke, 2012, s. 2). En önemli iki özelliği erişilebilirlik ve esneklik olan bu yöntem, nitel çalışmalarda sıklıkla tercih edilmektedir.

Bu kapsamda çalışma iki araştırma sorusuna yanıt aramaktadır: Kartalkaya yangın faciasının ardından X’de paylaşılan gönderiler, dijital yas pratikleri bağlamında nasıl bir anlatı yapısı inşa etmektedir? Üretilen bu dijital yas anlatıları, facianın kolektif hafızada yer edinme sürecine ve toplumsal hatırlama dinamiklerine ne tür katkılar sunmaktadır?

Bu sorular çerçevesinde, 22-29 Ocak 2025 tarihleri arasında paylaşılan ve amaçlı örnekleme yöntemiyle ulaşılan veriler analize dâhil edilmiştir. Bilgi açısından zengin verilere ulaşmayı mümkün kılması nedeniyle tercih edilen amaçlı örnekleme yöntemiyle; başlangıçta Databeeg² 1.0 yazılımı aracılığıyla 6000 tweet derlenmiştir. Veri toplama sürecinde, #kartalkayayangin, #kartalkayafacia, #kartalkaya etiketleri kullanılmıştır. Bu etiketlerin seçilme nedeni, olayın kamuoyundaki yansımalarını görünür kılması, toplumsal tepkileri yoğun şekilde barındırması ve dijital söylem evrenini yansıtmaya potansiyelidir. Analiz aşamasına geçilmeden önce 6000 tweetlik ham veri seti kapsamlı temizleme sürecinden geçirilmiştir. Bu aşamada, analitik geçerliliği artırmak amacıyla tekrar eden paylaşımlar, bot hesaplar tarafından üretilen içerikler, anlam bütünlüğü taşımayıp yalnızca bağlantı/görsel içeren tweetler ile konu dışı paylaşımlar elenmiştir. Bu işlemler sonucunda nihai veri seti 4425 tweet olarak belirlenmiş ve analizler MAXQDA nitel veri analizi yazılımı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada özellikle dijital verinin akışkanlığı ve platformun dinamik yapısı göz önüne alınarak verilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve bilimsel tekrarlanabilirliğini sağlamak amacıyla standart veri toplama yöntemlerinin ötesinde detaylı teknik metodoloji uygulanmıştır. Bu yöntem Dinamik DOM Analizi ve Otomatik Kaydırma tekniklerini birleştiren özel bir algoritma üzerine kurulmuştur. Süreç, verilerin doğruluğunu ve sürekliliğini sağlamak için dört aşamadan oluşmaktadır:

1. Dinamik içerik çözümleme: Modern sosyal medya platformlarının içeriği eş zamansız yükleme ve DOM yapısını sürekli güncelleme özelliklerine karşı, veri hedeflerinin dinamik yapıya karşı korumak için şu adımlar uygulanmıştır: Tweetlerin ana gövdesi platformun görece sabit kalan [data-testid=tweet] özniteliği üzerinden hedeflenmiştir. Tweet içeriği kullanıcı adı ve zaman damgası gibi kritik meta veriler, spesifik CSS seçicileri ve HTML hiyerarşisi üzerinden ayrıştırılarak veri setine dahil edilmiştir.
2. Benzersiz veri takibi ve tekilleştirme: Sonsuz kaydırma sırasında aynı verilerin tekrar eden döngülerle DOM’a girmesi sorunu, toplanan verilerin bütünlüğünü korumak amacıyla ID tabanlı tekilleştirme yöntemiyle çözülmüştür. Bu bağlamda, her bir tweet platformun atadığı benzersiz Status ID üzerinden doğrulanmıştır. Toplanan veriler tarayıcı tabanlı bir ilişkisel veri tabanı olan IndexedDB üzerinde depolanarak oturumlar arası veri bütünlüğü korunmuş ve mükerrer kayıtlar algoritmik olarak elenmiştir.
3. İnsansı gezinme simülasyonu: Bot tespit mekanizmalarını yönetmek ve veri akışının kesilmesini

² Veri analiz programı

önlemek amacıyla insan davranışını taklit eden bir “Adaptif Gecikme Algoritması” uygulanmıştır. Veri çekme döngüleri arasına 5 ile 10 saniye arasında değişen rastgele gecikmeler eklenerek platformun hız sınırlama protokolleri aşılmıştır. Sayfa geçişleri, ani sıçramalar yerine kademeli bir “Smooth Scroll” fonksiyonu ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntem, tarayıcı üzerindeki içerik yükleme tetikleyicilerinin stabil çalışmasını sağlamıştır.

4. Kalıcı depolama ve veri ihracı: Toplanan verilerin güvenliğini ve kalıcılığını sağlamak için kalıcı depolama yöntemleri kullanılmıştır. Ağ kesintileri ve tarayıcı çökmeleri durumunda veri kaybını en aza indirmek için RAM yerine tarayıcının yerel disk alanı tercih edilmiştir. Toplanan veri kümesi, analiz aşamasına hazırlık amacıyla yapılandırılmış JSON formatında dışa aktarılmıştır.

Bu yöntem, akademik çalışmalarda genellikle “kamuya açık verilerin bilimsel amaçlarla toplanması” kapsamında değerlendirilir. Dinamik içerik kazıma, platformun HTML yapısında yapacağı güncellemelere (DOM changes) bağımlıdır.

Analiz aşaması, Braun ve Clarke’ın (2006) altı aşamalı tematik analiz modelinden de yararlanılarak, açık kodlama, kodların gruplandırılması, temaların oluşturulması ve alt tema ilişkilerinin incelenmesi şeklinde ilerlemiştir. Buna göre, tweetler satır satır okunarak anlamlı ifadeler kodlanmış, benzer anlam içeren kodlar bir araya getirilmiş, bu kodlar dijital yas ve kolektif hafıza kavramları ile ilişkili olacak şekilde temalar altında toplanmış ve son olarak alt tema matrisi, alt tema haritası ve sözcük frekans analizleri aracılığıyla temalar arası ilişkiler değerlendirilmiştir.

4. Bulgular

Kartalkaya yangın faciasına ilişkin X platformunda paylaşılan içeriklerin tematik analizinden elde edilen bulgulara göre, facianın hemen ardından yapılan paylaşımlarda yas, keder ve üzüntü gibi içeriklerin yanı sıra toplumsal sorumluluk, adalet arayışı gibi kolektif hafızaya yönelik söylemler söz konusudur. Bu durum, dijital yasin hem duygusal hem de politik düzlemde öne çıktığını göstermektedir. Bu bağlamda toplam iki ana tema belirlenmiş, bu temalar altında 761 kodlama ile 19 alt tema gruplandırılmıştır.

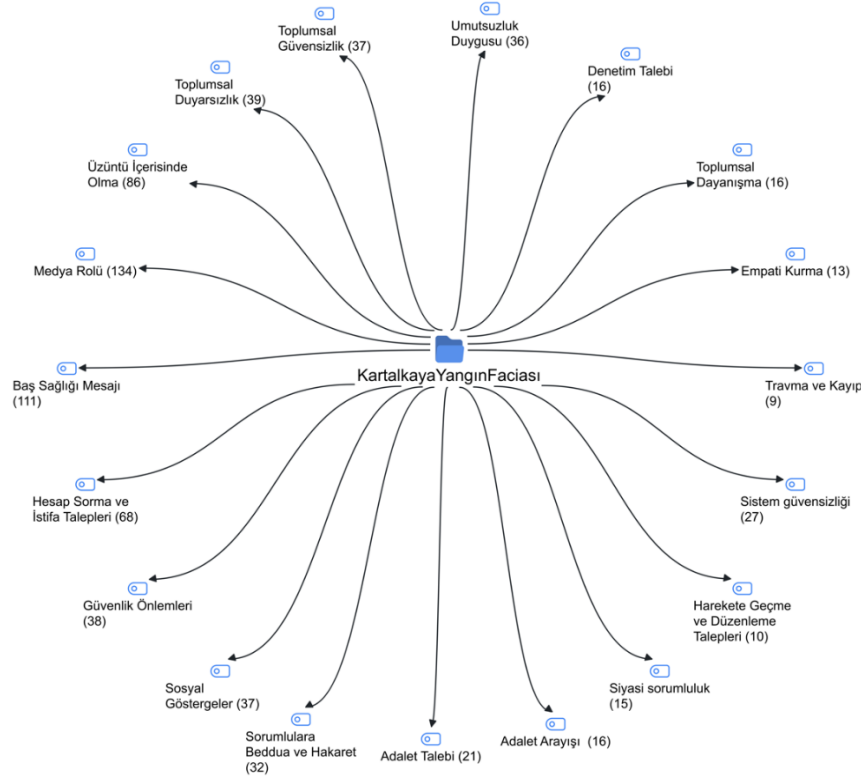
Tema 1: Dijital yas süreçleri ve duygusal ritüeller: Dijital ortamdaki keder ve anma pratiklerine odaklanan bu tema altında *baş sağlığı mesajı, üzüntü içerisinde olma, umutsuzluk duygusu, toplumsal dayanışma* gibi alt temalar incelenmiştir.

Tema 2: Kolektif hafıza inşası ve eleştirel söylem çerçeveleri: Bu temada ise, olayın toplumsal bağlamı ve sorumluluk atfına ilişkin eleştirel söylemler incelenmiş ve *medya rolü, hesap sorma, istifa talepleri, adalet talebi, sistem güvensizliği gibi alt temalar oluşturulmuştur.*

Bu ana temalar altında toplam 761 kodlama ile alt temalar oluşturulmuş ve frekansları Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1

Kartalkaya Yangın Faciasına İlişkin Dijital Söylemde Ortaya Çıkan 19 Alt Tema



Şekil 1’de sunulan kod hiyerarşisi modeli, Kartalkaya yangın faciasına ilişkin dijital söylemin merkeze aldığı olay etrafında şekillenen 19 alt tema (odak kod) üzerinden yapılandığını gösteren kavramsal bir haritadır. Bu görsel, analizin temelini oluşturan alt temaların genel dağılımını ve her birinin parantez içinde belirtilen frekans değerlerini ortaya koymaktadır. Kod haritası, dijital yas söyleminin duygusal tepkilerle sınırlı kalmadığını, duygusal, toplumsal ve eleştirel ifadelerin bir arada sergilendiğini göstermektedir. Kodlama sayıları incelendiğinde, tweetler içinde en yüksek frekansa sahip alt temaların sırasıyla *medya rolü*, *baş ağlığı mesajı* ve *üzüntü içerisinde olma* olduğu görülmektedir. Bu bulgu, facianın ilk günlerinde X platformunun öncelikle dijital anma ve yas mekânı olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, bu duygusal yoğunluğa eşlik eden sorgulayıcı ve isyankâr ifadeler de söz konusudur. Bu noktada dijital yas süreci, kamusal bir tartışma alanı da üretmektedir.

Tematik analiz sonucunda elde edilen kod matrisi bulguları ise, Kartalkaya yangın faciasının ardından X’de oluşan dijital yas söyleminin duygusal yoğunluk, kamusal tepki ve hesap verebilirlik talepleri etrafında yoğunlaştığını göstermektedir. Toplam 761 kodlama üzerinden yapılan analiz, dijital söylemin bireysel acı ve taziye ifadelerini görünür kıldığı gibi, sorumluluk atfı ve eleştiri gibi olgular üzerinden toplumsal değerlendirmeler de içermektedir. Şekil 2’de detaylı frekans dökümü sunulmuştur.

Şekil 2

Kartalkaya Yangın Faciasına İlişkin Dijital Söylemde Alt Temalar Frekans ve Dağılım Matrisi

Kod Sistemi	KartalkayaYangınFaciası	TOPLAM
Harekete Geçme ve Düzenleme Talepleri	+	10
Hesap Sorma ve İstifa Talepleri	•	68
Denetim Talebi	+	16
Toplumsal Güvensizlik	•	37
Adalet Talebi	•	21
Sorumlulara Beddua ve Hakaret	•	32
Umutsuzluk Duygusu	•	36
Adalet Arayışı	+	16
Medya Rolü	•	134
Toplumsal Duyarsızlık	•	39
Güvenlik Önlemleri	•	38
Sosyal Göstergeler	•	37
Toplumsal Dayanışma	+	16
Empati Kurma	+	13
Baş Sağlığı Mesajı	•	111
Üzüntü İçerisinde Olma	•	86
Travma ve Kayıp	+	9
Siyasi sorumluluk	•	15
Sistem güvensizliği	•	27
Σ TOPLAM	761	761

Kod matrisi, farklı alt temalar arasındaki yoğunluk farklarını görünür kılarak dijital yasın hangi söylemler üzerinden şekillendiğine ilişkin detaylı bir tablo sunmaktadır. Bu çerçevede X, toplumsal bir olay sonucunda bireysel acı ve öfkenin dışa vurulduğu bir alandır ve bununla birlikte toplumsal hafızanın kurulduğu, kamusal taleplerin dile getirilerek hesap sorulduğu bir dijital alan işlevi görmektedir.

Ana Tema I: Dijital Yas Süreçleri ve Duygusal Ritüel Çerçeveleri

Analiz kapsamında oluşturulan bu ilk ana tema, X içeriklerinde olayın yarattığı bireysel ve kolektif kederin empatinin ve anma ritüellerinin nasıl ifade edildiğine odaklanmaktadır. Bu tema altında incelenen alt temalar ve kodlama frekansları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Dijital Yas Süreçleri ve Duygusal Ritüeller Alt Temaları ve Frekansları

Alt Tema (Kod)	Frekans
Baş Sağlığı Mesajı	111
Üzüntü İçerisinde Olma	86
Umutsuzluk Duygusu	36
Toplumsal Dayanışma	16
Empati Kurma	13
Travma ve Kayıp	9
TOPLAM	271

Tabloda da görüldüğü gibi, bu ana temadaki en baskın alt tema “baş sağlığı mesajı”dır. Bu durum, dijital ortamda yasın geleneksel ritüellerinin hızla kamusal performansa dönüştüğünü göstermektedir. Walter ve diğerlerinin de (2011) belirttiği gibi keder anlık bir duygu olmasına rağmen, yas toplumsal bir ritüeldir. Ancak bulgularımız, facianın hemen ardından atılan ilk tweetlerde bile kişisel kederin hızla kamusal bir yasa dönüştüğünü göstermektedir. Bu durum, dijital yas literatüründe de sıklıkla tartışılan duygunun mahrem alandan kamusal alana anında transfer olma durumunu desteklemektedir. X kullanıcıları “Başınız sağ olsun.”, “Allah rahmet eylesin.” gibi geleneksel taziye formları üzerinden olayın duygusal etkisini paylaşarak kolektif üzüntü aracılığıyla bağ

kurmaktadırlar. Bu noktada, taziye ve üzüntü ifadeleri içeren tweetler incelendiğinde iki ana çerçeveye ortaya çıkmaktadır. Bunlardan ilki geleneksel ve duygusal ifadeler içeren paylaşımlardır:

“76 canımız gitti. Canımız yandı. Allah rahmet eylesin. Mekânları cennet olsun. Türkiye’nin başı sağolsun.”

Diğer çerçeve ise baş sağlığı ifadelerine eşlik eden eleştirel söylemlerdir:

“Bu kadar pahalı bir otelin yangına karşı bir tedbiri YOK! Yazıklar Olsun! Tüm yakınlarını kaybedenlere başsağlığı ve sabırlar dilerim.”

“Bu ülkede insan hayatının hiçe sayıldığı bir facia daha geçti. Hep aynı temenniyle biten sözler: ‘Bir daha böyle bir facianın yaşanmaması dileğiyle.’ Ölenlerin yakınlarına sabırlar dilerim.”

Görüldüğü gibi bu karma söylemler, taziye dileklerinin yanı sıra sistem eleştirisi de içermektedir. Kullanıcılar kederlerini ifade ederken facianın tekrarlanabilirliğine, güvenlik ihmallerine ve sorumsuzluğa dikkat çekerek kolektif hafıza inşası ve eleştirel söyleme ilişkin veriler de sunmaktadırlar.

İlk ana tema altında yer alan bir diğer baskın alt tema “üzüntü içerisinde olma”dır. Bu alt tema altında kodlanan ifadelerde duygusal çöküntü, derin keder ve vicdan azabı söylemleri dikkat çekicidir. Ancak bu keder ifadelerinin çoğunlukla saf duygusallıktan çıkarak isyankâr ve sorgulayıcı bir şekilde ifade edildiği görülmektedir. Bu bağlamda, olayın dehşeti ve trajedisi, dijital söylemin duygusal yoğunluğun en üst seviyede olduğu anlarda oluştuğunu ortaya koymaktadır.

“Evlatlarımız kum yığımında boğuldu! Evlatlarımız uykusunda ezildi! Evlatlarımız parçalandı! Evlatlarımız yandı kömür oldu... Susma! Unutma! Affetme!”

“Arkadaşlar ben hiç iyi değilim. Benim gibi nefes almaktan utanan var mı bugün? Uyumaktan utanan? İnsanlar diri diri yandı ve kapılar elektriğin kesilmesiyle kilitlemiş. Çocuklar ya, çocuklar yandı hem de diri diri!”

Bu paylaşımlar da dijital yasin taziye formatı örneğini göstermektedir. Ancak facianın kabul edilmezliğini ve yarattığı travmayı vurgulayan bir protesto biçimi de ifadelerde görülmektedir. Özellikle son örnekte görülen “nefes almaktan utanma” gibi ifadeler, kullanıcıların bireysel kederinin toplumsal sorumluluk duygusuyla birlikte kolektif vicdan anlatısına dönüştüğünü göstermektedir.

Bu alt temada kodlanan bir diğer tweette de “milli yas” yerine “milli şuur” talebi öne çıkarılmış, bu duygusal paylaşım politik bir çağrıya evrilmiştir.

“Milli yas değil, milli şuur, milli ahlak istiyoruz. Acı çekmeyi kanıksamış bir millet var. ‘Gözyaşı döken anne babalar var. Suçlu yok. Acı bile acıyordur halimize.’”

Ana tema I içerisinde yer alan *umutsuzluk duygusu* (36), *toplumsal dayanışma* (16), *empati kurma* (13) ve *travma ve kayıp* (9) kodları, frekansları görece düşük olmasına rağmen 74 kodlama ile duygusal ritüel çerçevelerinin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Özellikle *umutsuzluk duygusu* alt teması, facianın kaçınılmazlığına ve sisteme dair sorunların sürekliliğine duyulan derin karamsarlığı ifade etmektedir. Bu söylem eleştirel olmanın yanı sıra çözüm umudunun tükendiği bir ruh halini de yansıtmaktadır.

“Her yağan kar tanesi her pisliği örtmiyor. Her yangına atılan su, her ateşi söndürmeye yetmiyor”

“Bahara ermeden sönüverdi neşesi, yine yandı ciğerimin en gamlı köşesi”

Toplumsal dayanışma ve empati kurma alt temaları ise, çevrimiçi toplulukların keder karşısında birleşme çabasına işaret etmektedir. Bu tweetler, bireysel acıyı aşarak kolektif sorumluluk alma ve destek olma niyetini içermektedir.

“Acı duyabiliyorsan canlısın. Başkalarının acısını duyabiliyorsan insansın”

“Bizler de acınızı paylaşıyoruz ama sadece acınızı değil, mücadelenizi de paylaşıp sizlere destek olacağız. Kaybettiğimiz tüm canların mekânı cennet olsun.”

Son örnekte görüldüğü gibi, dayanışma çağrısı duygusal destekle birlikte yine eleştirel söylem ve eyleme aktif katılım vaadini içermektedir. Dolayısıyla dijital yas, salt duygusal bir ritüel olmaktan çok toplumsal eleştiri ve politik eylem çağrısıyla bütünleşen dinamik bir süreci yansıtmaktadır. Hiç kuşkusuz bu sonuçta yangın faciasının travmatik ve derin toplumsal yara açan bir olay olmasının etkisi söz konusudur.

Ana Tema II: Kolektif Hafıza İnşası ve Eleştirel Söylem Çerçevesi

Analiz kapsamında oluşturulan ikinci ana tema, X içeriklerinde dijital yasin politize olma sürecine, kolektif hafızanın inşasına ve facianın sistem kaynaklı bir sorun olduğuna yönelik hesap verebilirlik taleplerine odaklanmaktadır. Toplam 490 kodlama ile tüm kodlamaların büyük bir bölümünü oluşturan bu tema, duygusal tepkilerden eleştirel söylemlere geçişi açıkça göstermektedir. Bu tema altında incelenen alt temalar ve kodlama frekansları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Kolektif Hafıza İnşası ve Eleştirel Söylem Çerçevesi Alt Temaları ve Frekansları

Alt Tema (Kod)	Frekans
Medya Rolü	134
Hesap Sorma ve İstifa Talepleri	68
Toplumsal Duyarsızlık	39
Güvenlik Önlemleri	38
Sosyal Göstergeler	37
Toplumsal Güvensizlik	37
Sorumlulara Beddua ve Hakaret	32
Adalet Talebi	21
Denetim Talebi	16
Adalet Arayışı	16
Siyasî Sorumluluk	15
Harekete Geçme ve Düzenleme Talepleri	10
Sistem Güvensizliği	27
TOPLAM	490

Medya rolü bu ana temadaki en yüksek frekanslı kod olmasına rağmen, diğer kodlardan farklı olarak kullanıcıların eleştirel söylemlerini değil, olay anında ve sonrasında haber kuruluşları, gazeteciler ve resmi kaynaklardan paylaşılan bilgi verici tweetleri kapsamaktadır. Bu durum, X’in olay anında ve hemen sonrasında birincil haber alma ve bilgi yayma kanalı işlevi gördüğünü kanıtlamaktadır. Bu tweetler genellikle olay yerinden ilk

bilgileri, resmî açıklamaları, ölü/yaralı sayılarını ve yetkililerin demeçlerini içermektedir. Bu bağlamda medya kuruluşlarının attığı tweetler, facianın hemen ardından milyonlarca kullanıcı tarafından paylaşılarak olayın temel gerçekleri konusunda ortak bir referans noktası oluşturmaktadır. Dolayısıyla Assmann'ın iletişimsel bellek tanımı dijital ortamda anlık ve yaygın bir form kazanmaktadır. Diğer taraftan, medya kaynaklı bu bilgiler, kullanıcıların eleştiri ve sorgulama yapmalarına referans sağlayarak toplumsal çerçeveyi oluşturmaktadır. Sonuç olarak *medya rolü* alt temasının temsil ettiği bilgi akışı, kolektif hafızanın inşasında kullanılan ham madde haline gelmektedir. Kullanıcılar bu ham madde üzerinden faciayı önleyemeyen sisteme ve sorumlulara karşı hafıza inşa etmeye başlamışlardır.

Ana tema II'nin en kritik eleştirel boyutunu oluşturan *hesap sorma ve istifa talepleri*, *toplumsal duyarsızlık* ve *güvenlik önlemleri* ana temanın alt temaları olarak gruplandırılmıştır. Bu alt temalar, dijital yasa ilişkin söylemlerin politik mücadeleye dönüştüğü temel alanı işaret etmektedir. En baskın vurgu, sorumluluğu üstlenecek ya da istifa edecek hiçbir yetkilinin olmamasına yöneliktir. Bu söylem, Türkiye'nin yakın geçmişindeki diğer büyük felaketlere atıfta bulunarak, Kartalkaya faciasını önceki afetlerle ilişkilendirmektedir.

“Otel yangını cinayettir, pişkin otel sahibinin suçu sabittir.”

“Bu olanlardan hiç kimse sorumlu değil mi?... bu nasıl bir sistem...hayatını kaybedenlere Allah rahmet eylesin, yaralılara acil şifalar dilerim.”

“Deprem olur; KOLON yok! Yangın olur; MERDİVEN yok! 76 can kaybı var; Tedbir yok! Sorumluluk alan yok; Nasıl olsa bu da unutulur, diyorlar.”

Bu tweetler *güvenlik önlemleri* alt teması ve *hesap sorma ve istifa talepleri* temasını doğrudan birleştirmekte, ihmalin somut örneklerini göstererek sorumluluğun alınmamasını eleştirmektedir. İkinci tweette yer alan “nasıl olsa bu da unutulur diyorlar” ifadesi, eleştirel söylem üzerinden kolektif hafıza inşası çabasının kanıtlar niteliktedir. Kullanıcılar, olayın unutulmasına izin verilmemesi gerektiğini üstü kapalı şekilde talep etmektedirler. Bu temadaki ikinci önemli vurgu ise, *toplumsal duyarsızlık* alt teması etrafında yoğunlaşmaktadır. Kullanıcılar hiç tanımadıkları kişiler için derin keder yaşarken, asıl sorumluların vicdan azabı çekmemesini etik bir iki yüzlülük olarak algılamaktadırlar.

“Ya hiçbir sorumluluğumuz olmadığı halde tanımadığımız insanların ölümlerine ağlayıp kahroluyoruz. Sorumluluğu olanlar hiç mi vicdan azabı duymuyorlar?”

Bu kullanıcı söylemi, kamusal alanda yas tutan vatandaşlar ile sorumluluk sahibi figürler arasındaki moral uçurumu ortaya koymaktadır. Hesap sorma talebi, vicdanî ve ahlakî bir hesaplasmaya dönüşmektedir. Bu bulgular “neden?” ve “kimin yüzünden” sorularının sorulduğu dijital adalet arayışının mekânı olarak yine dijital platformları işaret etmektedir.

Tema II'nin daha az kodlanan ancak eleştirel söylemin nihai hedeflerini gösteren diğer alt temaları “sorumlulara beddua ve hakaret”, “adalet arayışı”, “harekete geçme/düzenleme talebi” kullanıcıların kurumlara olan güvensizliğini, adalet beklentilerini yansıtmaları açısından önemlidir. Bu tweet örneklerine bakıldığında mevcut durumdan şikâyet, duygusal yoğun bir öfke ve geleceğe yönelik değişim talepleri öne çıkmaktadır.

“Sorumluluğun kime atılacağına şaşırılmış durumda olduğu #bolukartalkaya yangınında suçlular gereken cezayı almaz; hak, adalet yerini bulmazsa böylesine yanan yüreklerin, bu acıların bedelini iki cihanda ödeyemezler.”

Bu örnekte de görüldüğü gibi *sorumlulara beddua ve hakaret* teması dijital yas ile gelişen yoğun öfkenin en net dışı vurumudur.

“Yıl olmuş 2025! Teknoloji bu kadar gelişmişken 23 sene önce ile mukayese bile edilemez. Geceliğine 30.000 TL istemeyi bilenler ve sorumlu kişiler önce bu dünyada sonra ahirette misli ile hesabını versin.”

Bu ifadeler, adalet arayışının sadece hukukî ve kurumsal mekanizmalarla sınırlı kalmadığını, vicdanî, ahlakî ve dini referanslar üzerinden bedel ödenmesini isteyen adalet arayışının varlığını göstermektedir. Teknolojik ilerlemeye rağmen benzer ihmallerin sürmesine yönelik bir adaletsizlik algısının yanı sıra, er ya da geç bir bedel ödeneceği algısı söz konusudur. Sisteme güven duymama ve somut denetim taleplerine ilişkin kullanıcı ifadeleri de mevcuttur. Bu tweetlerde somut ve teknik konulara dikkat çekilmekte, kullanıcılar sisteme dair güvensizliği açık ve somut denetim sorularıyla dile getirerek dijital aktivizmi bilgilendirme ve hesap sorma düzeyine taşımaktadırlar.

“Basit bir soru: Bu tarz oteller her sene sigorta ettirilir. Sigorta yenilenirken yangın yönetmeliklerine uygun olup olmadığı kontrol edilmeli diye biliyorum. Acaba en son ne zaman sigorta ettirildi?”

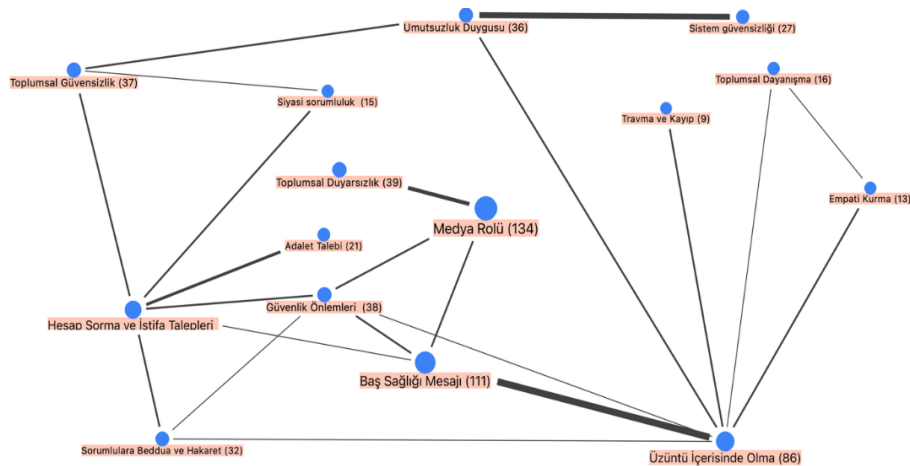
Ana tema II’deki tüm alt temalar yangın faciasına yönelik kolektif bir eleştirel söylem etrafında birleşmektedir. Bu söylemler, bir dizi kurumsal ihmalin ve hesap vermeme kültürünün unutulmasına karşı dijital hafıza inşası çabasının en net örnekleridir.

Her iki ana temanın analizlerine bakıldığında, kullanıcıların kederlerini ifade ettikleri kadar ölenleri “masum can” veya “canlarımız” olarak kodladıkları, sistem ve kurumları suçlayan bir dille kolektif yas anlatısı oluşturdukları görülmektedir. Bu durum Rajan ve Sarkar’ın (2018) bahsettiği geleneksel ağıt kategorilerinin dijital alana yansımalarıdır. Kullanıcılar kişisel kederlerini paylaşarak bu kederi toplumsal yasa dönüştürmüşlerdir.

Kod İlişkileri ve Ağ Yoğunluğu

Şekil 3

Kartalkaya Yangın Faciasına İlişkin Dijital Söylemde Alt Tema İlişkileri ve Ağ Yoğunluğu



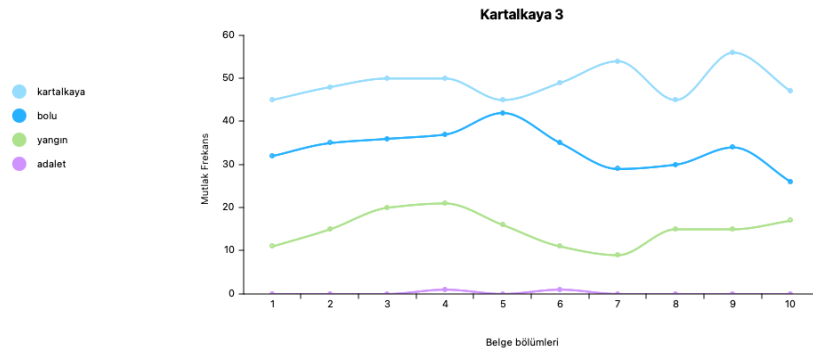
Şekil 3, Kartalkaya yangın faciasına ilişkin dijital söylemde alt tema ilişkileri ve ağ yoğunluğunu göstermektedir. Buna göre, facianın ardından X’de ortaya çıkan dijital yas söyleminin merkezinde “*üzüntü içerisinde olma*” alt temasının yer aldığı ve bu duygusal çekirdeğin etrafında kolektif anlam ağının örüldüğü görülmektedir. Aynı zamanda haritada yine en yüksek bağlantı yoğunluğuna sahip olan “*üzüntü içerisinde olma*” alt teması, bireysel kayıp duygusunun dijital ortamda kamusal biçimde paylaşılarak kolektif bir yas deneyimine dönüştüğünü ortaya

koymaktadır. Bu temanın özellikle “baş sağlığı mesajı”, “medya rolü”, “umutsuzluk duygusu”, “travma ve kayıp”, “toplumsal dayanışma” ve “empati kurma” gibi alt temalarla güçlü biçimde ilişkililmesi, dijital yasin duygusal bir ifade alanı olmasının yanında anma pratikleri, duygudaşlık üretimi ve ortak bir toplumsal hafıza çerçevesi oluşturma işlevi de gördüğünü göstermektedir. Üzüntü duygusu, bu noktada yalnızca kaybın ifadesi olarak değil, kolektif hafızanın inşasında birleştirici bir duygusal zemin olarak işlev görmektedir. Öte yandan “üzüntü içerisinde olma” alt temasının “sistem güvensizliği”, “toplumsal güvensizlik” ve “hesap sorma ve istifa talepleri” gibi daha politik ve eleştirel temalarla dolaylı fakat anlamlı bağlar kurması, dijital yasin zamanla bireysel acıdan toplumsal sorgulamaya doğru evrildiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, Kartalkaya yangın faciasına ilişkin dijital söylemlerde üzüntünün, pasif bir duygu durumu olmaktan çıkarak adalet, sorumluluk ve önleyici talep üretimine zemin hazırlayan kurucu bir unsur haline geldiğini göstermektedir.

Kelime Trendleri Analizi

Şekil 4

Kartalkaya Yangın Faciasına İlişkin Dijital Söylemde Anahtar Kelimelerin Belge bölümleri (Zaman) Boyunca Mutlak Frekans Değişimi



Grafik, Kartalkaya faciasıyla ilgili en sık kullanılan anahtar kelimelerin mutlak frekanslarının, olayın farklı belge bölümleri boyunca nasıl değiştiğini göstermektedir. Bu bağlamda sözcük dağılımı ve yoğunluk eğrileri, Kartalkaya yangın faciasına ilişkin dijital söylemin duygusal yas merkezli bir yapıdan, mekân ve olay örüntüsüne doğru dalgalı bir seyir izleyerek ilerlediğini vurgulamaktadır. Analiz edilen belge bölümleri boyunca “Kartalkaya” ve “Bolu” ifadelerinin yüksek ve görece istikrarlı bir frekans sergilemesi, facianın dijital hafızada güçlü şekilde lokasyon ile kodlandığını ve olayın coğrafi düzlemiyle birlikte anıldığını ortaya koymaktadır. Buna karşılık “yangın” ifadesinin orta bölümlerde belirgin bir artış göstermesi, yasa ilişkin söylemlerin duygusal tepkilerle sınırlı kalmayarak olayın nedenleri ve fiziksel boyutları üzerine yoğunlaştığını düşündürmektedir. İlk aşamalarda olayın ne olduğu ve durum tespiti üzerine yoğunlaşan söylemler, sonrasında sorumlulara odaklanmaktadır. “Adalet” ifadesinin düşük fakat aralıklı biçimde görünürlük kazanması ise, erken dönem dijital yas sürecinde adalet talebinin henüz merkezî bir söylem haline gelmediğini; daha çok duygusal yoğunluğun ve olayın kendisinin anlamlandırılmasına odaklanıldığını göstermektedir. Bu bulgu, dijital yasin ilk evresinde “üzüntü içerisinde olma” ve anma pratiklerinin baskın olduğunu, adalet ve sorumluluk söylemlerinin ise daha sınırlı ve geçişken bir biçimde ortaya çıktığını göstermesi bakımından önemlidir. Genel olarak grafik, Kartalkaya faciasına ilişkin dijital hafızanın, mekân–olay–duygu ekseninde şekillendiğini ve kolektif yasin erken aşamasında duygusal paylaşımların belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, dijital platformların ölüm haberinin alınmasından

itibaren geçen ilk saatlerde duygusal bir merkez haline gelmesi tezini desteklemektedir (Brubaker vd., 2013).

Ulaşılan tüm bulguları, araştırmanın temel soruları çerçevesinde özetlemek gerekirse; X platformunda üretilen içerikler, facianın hemen ardından gelişen geleneksel ve saf duygusal keder ifadesinin sınırlarını hızla aşmıştır. Elde edilen veriler, sorgulayıcı ve politik söylemler içeren aktif bir yas anlatısı üretmektedir. Bu durum, dijital yasin toplumsal meselelerde eleştirel bir araç haline geldiğini göstermektedir. Söz konusu anlatının kolektif hafıza ekseninde nasıl ele alındığı sorusuna gelindiğinde ise, hafızanın pasif anma ritüelinden çıktığı görülmektedir. Dijital medya ortamları, kurumsal ihmellere ve tekrar eden sorumsuzluklara karşı tavır sergileyen, kamusal güvenliği talep eden, aktif, eş zamanlı ve politik karşı hafıza inşası alanı olarak ön plana çıkmaktadır. Sonuç olarak çalışma, dijital yasin duygusal ve bireysel boyutunun ötesinde, toplumsal travmanın unutulmasına karşı aktif bir direnç alanı olarak işlediğini ve kolektif hafızanın işlevsel eleştirel gücünü pekiştirdiğini ortaya koymaktadır.

5. Tartışma ve Sonuç

Dijital medya platformları toplumsal kırılma anlarında bilginin aktarımının gerçekleştiği önemli alanlardır. Ancak bu özelliğin yanı sıra bireysel duyguların kolektif anlamlara dönüştüğü kamusal alanlar olarak da işlev görmektedirler. Özellikle ani ve travmatik kayıplar sonrasında dijital ortamlar yasin ifade edilmesine alan açtığı gibi, ifade edilme biçimlerini de çeşitlendirmiştir. Literatürde de çalışma alanı olarak kendisine yer bulan bu konu, yasin sıradanlaşması ve gündelik hayata entegrasyonu çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu anlamda yas aniden olup biten bir olaydan ziyade günlük yaşam içinde devam bir süreç haline gelmiştir (Brubaker vd., 2013; Christensen ve Gotved, 2015). Sosyal ağ siteleri zaman ve mekân bağlamında genişlemeye olanak tanıyarak yasin toplumsal sınırlarını esnetmiştir. Böylece yas, sadece ölen kişinin yakın çevresini değil, uzak tanıdıkları hatta “yas turistleri” olarak adlandırılan yabancıları da kapsayacak şekilde toplumsallaşmıştır (Davoudi, 2023). Bu açıklamalarla yas, belirli zamanlarda ziyaret edilen kapalı bir oda iken dijital çağda evin tam ortasına herkesin her gün geçtiği salona taşınmaktadır. Bu dönüşüm dijital yas süreçlerinin kolektif hafızanın inşasına zemin sunduğunu da göstermektedir. Zira kamusal görünürlük kazanan yas, kurumsal hafızanın sınırlı, gecikmeli ya da sessiz kaldığı anlarda hatırlama ve anlamlandırma süreçlerinin bireyler aracılığıyla sürdürülmesine olanak tanımaktadır. Bu durum, toplumsal hafızanın aşağıdan yukarı doğru gelişen, çoğul ve katılımcı bir şekilde gerçekleştiğini göstermektedir. “Yeni hafıza ekolojisi” olarak da nitelendirilen bu yapı, hafıza ve hatırlama eylemini ağlar üzerinden gerçekleşen toplumsal bir olguya dönüştürmüş, hafızayı durağan bir arşivden ziyade teknolojiyle iç içe geçmiş, akışkan ve medyatikleşmiş bir yaşam biçimi olarak yeniden tanımlamıştır (Hoskins, 2011).

Bu açıklamalar ışığında bu çalışma, Kartalkaya yangın faciasının ardından X’de paylaşılan dijital yas söylemlerini inceleyerek, eleştirel bir kolektif hafıza inşasının bu olay üzerinden nasıl gerçekleştiğini incelemiştir. Bulgular, faciaya ilişkin içeriklerin dijital ortamda yasin nasıl ifade edildiğini ve bu yasin kolektif hafıza içinde nasıl anlamlandırıldığını ortaya koymaktadır. Buna göre duygusal tepkileri içeren dijital yas göstergeleri aynı zamanda eleştirel, sorgulayıcı ve politik söylemler içeren tepkileri de barındırmaktadır. “Dijital yas süreçleri ve duygusal ritüeller” ana teması altında yoğunlaşan baş sağlığı mesajları, üzüntü ifadeleri ve empati odaklı paylaşımlar kullanıcıların bu büyük kaybı bireysel olarak deneyimlerken kolektif bir duyarlılık çerçevesinde paylaşmaktadırlar. Bu durum, dijital ortamların yasin kamusallaşmasını sağlayan ana mecralardan biri haline geldiğini göstermektedir. Bununla birlikte “kolektif hafıza inşası ve eleştirel söylem çerçeveleri” ana teması altında toplanan alt temalar ise, dijital yasin eleştirisi ile birlikte ifade edildiğini açık biçimde ortaya koymaktadır. Medya rolüne yönelik yoğun vurgu, hesap sorma ve istifa talepleri, güvenlik ihmeline yönelik eleştiriler ve adalet arayışı, kullanıcıların facianın

nedenlerini bireysel hatalar olarak algılamadıklarını, kurumsal bir sorumluluk olarak değerlendirdiklerini göstermektedir. Bu ifadelerle de görülmektedir ki, yas sadece hayatını kaybedenler için tutulmamakta, pasif bir keder içermemektedir. Bunun yerine kullanıcılar, tekrar eden sorumsuzluklara karşı bir duruş da sergileyerek, gelecekteki benzer olayları önlemeyi hedefleyen aktif kolektif hafıza üretme çabası olarak ön plana çıkmaktadır. Araştırma sonuçlarının ortaya koyduğu “politik yas” ve “eleştirel söylem eğilimi Erll’in (2022) “örtük kolektif bellek” kavramsallaştırmasıyla doğrudan ilişkilidir. Erll’e göre toplumların zihninde her zaman bilinç düzeyinde olmayan ancak yeni bir kriz anında algıyı, eylemi ve tepkiyi şekillendiren yerleşik anlatı şemaları bulunmaktadır. Kartalkaya yangın faciası özelinde ulaşılan bulgular; kullanıcıların sadece o anki panik ve acıyı paylaşmadıklarını, örtük bellekte yer alan kurumsal ihmal ve sistem güvensizliği şemalarını hızla devreye soktuklarını göstermektedir. Bu da dijital ortamda aslında toplumun geçmiş deneyimlerinden süzülen ve kaza anında tetiklenen hızlı bilişsel araç işlevi görmektedir. Böylece görünmez olan örtük bellek dijital yas ritüelleri aracılığıyla görünürlük ve netlik kazanarak açık kolektif belleğe dönüşmektedir.

Her iki ana tema birlikte değerlendirildiğinde kullanıcıların kederlerini ifade ederken ölenleri “masum canlar” olarak kodladıkları görülmektedir. Bir masumiyet anlatısı olarak değerlendirilmesi gereken bu ifadeler, sistem ve sorumlulara yönelen kolektif bir yas söylemine dönüşmektedir. Bu sonuç dijital platformların biyolojik ölümden sonra bile sosyal bağları sürdürme işlevini vurgulayan çalışmalarla da örtüşmektedir (Arnold vd., 2018). Ayrıca Rajan ve Sarkar’ın tanımladığı geleneksel yas deneyimlerine ait alt kategorilerin dijital alanda yeniden üretildiğini ve dönüştürüldüğünü düşündürmektedir. Kullanıcılar, bireysel kederlerini paylaşarak bu duyguyu dijital ortamda toplumsal bir yasa dönüştürmüşler, böylece yas kolektif bir hafıza pratiği haline gelmiştir. Alt tema ilişkileri ve matrisleri, duygusal ifadeler ile eleştirel söylemler arasındaki güçlü etkileşimi görünür kılmaktadır. Özellikle üzüntü, empati ve dayanışma temalarının adalet arayışı, hesap sorma ve güvenlik talepleriyle birlikte ortaya çıkması, dijital yasin aynı zamanda kamusal bir talep ve sorgulama alanı yarattığını göstermektedir.

Bir başka önemli bulgu ise, kullanıcı söylemlerinin “Kartalkaya” ve “Bolu” kelimeleri üzerinden güçlü bir duygusal bağ kurduğu ve dijital hafızanın mekân-olay-duygu üçgeninde ön plana çıktığı görülmektedir. Dolayısıyla kolektif hafıza, unutulmaya karşı direnci bu coğrafi kodlama üzerinden gerçekleştirmiştir.

Sonuç olarak, Kartalkaya yangın faciasına ilişkin dijital söylem; dijital yas pratiklerinin yalnızca duygusal bir paylaşım biçimi olmadığını; kolektif benliğin, hafızanın ve kamusal sorumluluk taleplerinin üretildiği çok boyutlu bir alan sunduğunu göstermektedir.

Extended Summary

In the contemporary digital landscape, the phenomena of death and mourning have undergone a profound sociological transformation, shifting from the secluded private sphere to the very center of daily life through the mediation of social networks. No longer merely a biological finality, death has evolved into a dynamic, multi-layered process reproduced through digital rituals, collective memory construction, and networked social responses. Drawing on the theoretical framework of “Post-modern Death” as proposed by Walter (2015), digital media platforms have begun to re-socialize grief in a manner that paradoxically mirrors pre-industrial communal mourning, effectively dismantling the modernist institutional walls that once confined keder to hospitals and funeral homes a process historically defined by Giddens (1991) as the “sequestration of death”. Within this evolving context, social media platforms, particularly X (formerly Twitter), have emerged as critical “social stages” where traumatic events are collectively processed and archived in real time. This shift creates what Hoskins (2011) describes as a “new memory ecology”, where the boundaries between individual memory and collective history become increasingly fluid. This study focuses on the Kartalkaya fire tragedy as a pivotal case study to explore how digital mourning practices and collective memory are constructed during a sudden societal crisis. While existing literature in Turkey predominantly examines individual or familial grief, this research offers a unique and significant contribution by conceptualizing digital mourning not just as an emotional outlet, but as a robust site for collective and political memory construction.

The methodology of this research is designed to capture the ephemeral and rapid nature of digital discourse through a multi-dimensional approach, combining qualitative document analysis with systematic thematic analysis. To ensure the integrity of the data within the volatile and fluid interface of the X platform, an advanced technical methodology was employed, utilizing Dynamic DOM Analysis and Automated Scrolling algorithms. This technical rigor allowed for the collection of data that reflects the authentic flow of public sentiment without the loss of meta-data. A critical timeframe of seven days (January 22–29, 2025) immediately following the tragedy was selected as the sampling window. This period is theoretically significant as it represents the peak of “communicative memory” as defined by Assmann (1995) a phase characterized by intense, non-institutionalized, and lived emotional responses that precede the formalization of cultural memory. From an initial harvest of 6,000 tweets gathered via targeted hashtags such as #kartalkayayanginfaci and #kartalkaya, a final, cleaned dataset of 4,425 tweets was analyzed using MAXQDA software. The coding process resulted in 761 distinct codes, which were meticulously categorized into 19 sub-themes under two primary thematic umbrellas: “Digital Mourning Processes and Emotional Rituals” and “Collective Memory Construction and Critical Discourse Frames”.

The findings reveal that the digital discourse surrounding the Kartalkaya tragedy is structured around a complex interaction between private sorrow and public demand. The high frequency of condolence messages and expressions of deep sorrow confirms that X serves as a primary “site of sociality” (Brubaker et al., 2013), where traditional mourning rituals such as prayers and condolences are rapidly transformed into visible, public performances. However, the analysis goes beyond mere emotional expression to demonstrate that digital mourning in this context is inherently and inescapably political. Sub-themes such as “demands for accountability”, “systemic distrust” and “calls for resignation” indicate that the digital public does not perceive the tragedy as a series of isolated accidents or individual errors. Instead, the discourse frames the event as a systemic institutional failure. This creates a significant “moral gap” between the empathetic citizens, who voluntarily undertake the “emotional labor” of mourning for strangers, and the perceived indifference or silence of authority figures. By coding the victims as “innocent souls” (masum canlar), users create a powerful narrative of victimhood that directly challenges the legitimacy of the “system”. Consequently, digital platforms have stretched the social boundaries of mourning to include what has been termed “mourning tourists” and empathetic strangers, effectively turning a localized tragedy into a participatory, globalized public event.

A key conclusion of the study is the rapid activation of “Implicit Collective Memory” (Erll, 2022) within the digital sphere. The data suggests that users did not react to the Kartalkaya tragedy in a vacuum; they immediately activated deeply embedded mental schemas regarding institutional neglect and the “culture of impunity” from previous Turkish disasters. This cognitive bridge-building turns the digital platform into a “digital court of conscience”, where the present tragedy is judged through the lens of past unresolved traumas. Furthermore, the geographical and emotional coding of the event via the “Kartalkaya” and “Bolu” identifiers created a robust “space-event-emotion” triangle that serves as a collective resistance against forgetting. The analysis of the code matrix highlights a strong correlation between emotional codes (grief, empathy) and critical codes (justice, accountability), suggesting that in the digital age, feeling for the victim is synonymous with questioning the perpetrator. Ultimately, the digital discourse following the Kartalkaya tragedy proves that digital mourning is far more than a digital eulogy; it is a multi-dimensional arena where collective identity is reaffirmed, counter-memories are forged, and the foundations for future social change are laid. This study contributes to the broader literature by demonstrating how the digital traces of mourning recorded today become the primary sources for the collective memory of tomorrow, shifting the societal narrative from passive, private grief to active, public social demand. This transition highlights the role of digital media not just as a mirror of society, but as an active agent in the construction of social justice and historical record.

Kaynakça | References

- Adriaansen, R. J. ve Smit, R. (2025). Collective memory and social media. *Current Opinion in Psychology*, 65, 1-6. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2025.102077>
- Akinyemi, C. ve Hassett, A. (2023). He's still there: How Facebook facilitates continuing bonds with the deceased. *Journal of Death and Dying*, 88(2), 620-637. <https://doi.org/10.1177/00302228211048672>
- Ariés, P. (1974). *Western attitudes toward death from the Middle Ages to the Present*. Johns Hopkins University Press.
- Arnold, M., Gibbs, M., Kohn, T., Meese, J. ve Nansen, B. (2018). *Death and digital media*. Routledge.
- Assmann, J. (2001). *Kültürel bellek* (A. Tekin, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Assmann, J. ve Czaplicka J. (1995). Collective memory and cultural identity. *New German Critique*, 65, 125-133. <https://doi.org/10.2307/488538>
- Bowlby, J. (1979). *The making and breaking of affectional bonds*. Tavistock Publication
- Braun, V. ve Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://10.1191/1478088706qp063oa>
- Braun, V. ve Clarke, V. (2012). Thematic analysis. H. Cooper, P. M. Camic, D. L. Long, A. T. Panter, D. Rindskopf ve K. J. Sher (Ed.), *APA handbook of research methods in psychology, Vol. 2: Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological* içinde (ss. 57-71). American Psychological Association.
- Brubaker, J. R., Hayes, G. R. ve Dourish, P. (2013). Beyond the grave: Facebook as a site for the expansion of death and mourning. *The Information Society*, 29, 152-163, <https://doi.org/10.1080/01972243.2013.777300>
- Burcu, E. ve Akalın, E. (2008). Ölüm olgusu üzerine sosyolojik tartışmalar. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, 8, 29-54.
- Carroll, B. ve Landry, K. (2010). Logging on and letting out: Using online social networks to grieve and to mourn. *Bulletin of Science, Technology & Society*, 30(5), 341-349. <https://doi.org/10.1177/0270467610380006>
- Castells, M. (2013). *Ağ toplumunun yükselişi/enformasyon çağı: Ekonomi, toplum ve kültür*. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Christensen, D. R. ve Gotved, S. (2015), Online memorial culture: An introduction. *New Review of Hypermedia and Multimedia*, 21, 1-9. <https://doi.org/10.1080/13614568.2015.988455>
- Cottle, S. (2006). Mediatized ritual: Beyond manufacturing consent. *Media, Culture & Society*, 28(3), 411-432. <https://doi.org/10.1177/0163443706062910>
- Davoudi, N. (2023). An Uncharted Liminality, the transformative impact of social media on Mourning in the digital age. *The iJournal*, 9(1), 14-34. <https://doi.org/10.33137/ijournal.v9i1.42233>

- Deuze, M. (2007). *Media work*. Polity.
- Dijk, V. (2007). *Mediates memories in the digital age*. Stanford University Press.
- Erlil, A. (2022). The hidden power of implicit collective memory. *Memory, Mind & Media*, 1, e14, 1-17. <https://doi.org/10.1017/mem.2022.7>
- Gibson, M. (2015). YouTube and bereavement vlogging: Emotional exchange between strangers. *Journal of Sociology*, 52(4), 631-645. <https://doi.org/10.1177/1440783315573613>
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self identity: Self and society in the modern age*. Stanford.
- Halbwachs, M. (2017). *Kolektif hafıza* (B. Barış, Çev.). Heretik Yayınları.
- Hoskins, A. (2011). Media, memory, metaphor: Remembering and the connective turn. *Parallax*, 17(4), 19-31. <https://doi.org/10.1080/13534645.2011.605573>
- Kına, S.A. (2021). Bellek, yas ve yeni media: Be right back. S.A. Kına ve E. Aşılıoğlu (Ed.), *Black mirror: Aynadan yansıyanlar içinde* (ss. 135-154). Nika Yayınevi.
- Klass, D., Silverman P. R. ve Nickman, S. L. (1996). *Continuing bonds: New understandings of grief*. Taylor & Francis.
- Kübler-Ross, E. (1969). *On death and dying*. Macmillan Press.
- Özdoğan, M. A. (2025). Sanal bir mezarlık ve yas mekânı olarak Facebook. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, 48, 41-63. <https://doi.org/10.17829/turcom.1613466>
- Rajan, B. ve Sarkar, S. (2018). Analysing grief on Twitter: A study of digital expressions on Om Puri's death, funes. *Journal of Narratives and Social Sciences*, 2. <https://doi.org/10.6093/2532-6732/5722>
- Riaz, F. ve Mustafa, A. (2025), Digital mourning and the evolution of grief: A review of social media's role in shaping contemporary bereavement practices. *Sch J Arts Hummanit Soc Sci*, 13(7), 179-186. <https://doi.org/10.36347/sjahss.2025.v13i07.008>
- Walter, T. (1996). A new model of grief: Bereavement and biography. *Mortality*, 1(1), 7-25. <https://doi.org/10.1080/713685822>
- Walter, T. (1999). *On bereavement: The culture of grief*. Open University Press.
- Walter, T. (2014). *The revival of death: Two decades on-by*. End of Life Studies. <http://endoflifestudies.academicblogs.co.uk/the-revival-of-death-two-decades-on-by-tony-walter/>
- Walter, T. (2015). New mourners, old mourners: Online memorial culture as a chapter in the history of mourning. *New Review of Hypermedia and Multimedia*, 21(1-2), 10-24. <https://dx.doi.org/10.1080/13614568.2014.983555>
- Walter, T., Hourizi, R., Moncur, W. ve Pitsillides, S. (2011). Does the Internet change how we die and mourn? Overview and analysis. *Omega: Journal of Death and Dying*, 64(4), 275-302. <https://doi.org/10.2190/OM.64.4.A>